

ІСТОРІЯ ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	032 Історія та археологія
Рік підготовки:	3
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

Бровендер Юрія Михайловича (лектор)

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

Професор кафедри історії та археології

brovender@snu.edu.ua	+38-050-655-94-45	посада Viber за номером телефону	Он-лайн
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Мета вивчення курсу: Метою лекційних занять викладання навчальної дисципліни «Історія Північної Європи» є опанування майбутніми фахівцями-істориками-археологами комплексом знань, вмінь та навичок з актуальної проблематики історії Північної Європи. Це дозволить виробити професійне володіння предметом, розуміння закономірностей розвитку історичного знання у формі національних наукових концепцій.

Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння здобувачем навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти здобувача ступеня «бакалавр»; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі першого наукового ступеня отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знати:

- наукову оцінку сучасної історіографічної науки історичного розвитку півноєвропейського регіону;
- основну проблематику історії Північної Європи, в т.ч. первісної доби, середньовіччя, нового і новітнього часу.
- закономірності, регіональну специфіку історичного розвитку, моделі національної державності країн Північної Європи.

Вміти:

- вільно володіти фактичним матеріалом з сучасної проблематики

північноєвропейських країн;

- фахово застосовувати новітні методологічні підходи при вивченні актуальних проблем країн Північної Європи;
- обґрунтовано та виважено аналізувати історичні та сучасні моделі державотворення країн Північної Європи;
- кваліфіковано здійснювати порівняльний аналіз політичних систем та ідеологічних концепцій країн північноєвропейського регіону;
- виокремлювати досвід, що може бути застосований на сучасному етапі;
- використовувати сучасну термінологію, понятійний апарат;
- користуватися теоретичними здобутками в галузі скандинавістики.

Передумови до початку вивчення:

Майбутні фахівці з історії та археології зможуть розвинути професійні надбання, напрацьовані в результаті виконання робочої програми навчальної дисципліни «Історія Північної Європи» завдяки вивченню наступного блоку дисциплін з циклів загальної та професійної підготовки: «Вступ до історії», «Історія первісного суспільства», «Історія та методика польової археології», «Історія середніх віків», «Історія Великих географічних відкриттів»

Мета курсу (набуті компетентності)

Метою викладання дисципліни є орієнтація майбутніх фахівців в сучасних проблемах історії Північної Європи, формування компетентних фахівців у різнобічних аспектах актуальних проблем сучасної історичної науки.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

СК01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

СК02. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК03. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК04. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.

СК05. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК06. Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК07. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК08. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК09. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анутовувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК010. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

СК011. Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.

СК012. Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археографічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

РН01. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

РН02. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

РН03. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

РН04. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

РН05. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

РН06. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

РН07. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

РН08. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

РН09. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.

РН10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.

РН11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

РН12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

РН13. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

РН14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Первісна доба та доба раннього залізного віку Скандинавії.	2/0	Загальна характеристика Скандинавії. Первісна Скандинавія. Ранній залізний вік Скандинавії.	.
2	Скандинавія в раннє середньовіччя	2/2	Розвиток внутрішньої колонізації. Морська торгівля. Раннєкласове суспільство. Виникнення міст, держав і народностей. Культурний підйом епохи вікінгів.	Індивідуальні завдання. Обговорення
3	Вікінги.	2/0	Походи вікінгів – експансія, торгівля, колонізація. Шведські вікінги (варяги) на Сході.	
4	Затвердження феодального ладу (XI-XIII ст.).	2/2	Від рабовласництва - до експлуатації залежних селян. Особливості скандинавського феодалізму. Утворення централізованих феодальних монархій. Кінець республіки в Ісландії. Феодалізація державного управління та утворення станів. Скандинавські феодальні держави на шляху зовнішніх завоювань. Культура скандинавів в період розвиненого середньовіччя.	Індивідуальні завдання. Обговорення
5	Епоха феодальних уній (XIV-XV ст.).	4/0	Феодальні чвари на рубежі XIII-XIV ст. Обмеження королівської влади на користь аристократії. Німецька експансія і Кальмарська унія. Господарський застій XIV ст. Підйом міст і промислів в XV ст. Зіткнення короля і знаті в країнах Кальмарської унії. Народні повстання і дансько-шведські війни XV ст.	
6	Реформація та її наслідки (XVI ст.). Економічний підйом та боротьба за панування на Балтиці (XVI ст.)	2/2	Остаточне розірвання Кальмарської унії і утворення національної шведської держави. Королівська реформація північних церков. Повне підпорядкування Норвегії. Бюрократизація ленної системи і новий натиск на селян. Нові шляхи європейської торгівлі і загострення боротьби за панування на Балтійському морі. Шведсько-польська унія та її розрив. Шведська інтервенція в Російській державі. Культура скандинавських країн в XIV-XVI ст. Готика, ранній гуманізм і північне Відродження.	Індивідуальні завдання. Обговорення
7	Політичний і економічний розвиток Північної	2/0	Політичний розвиток Північної Європи в XVII – на початку XVIII ст. Економічний розвиток Північної Європи в XVII – на початку XVIII ст.	

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	Європи в XVII – на початку XVIII ст.			
8	Данія і Швеція в період «просвітницького абсолютизму» і революційних війн в середині XVIII – на початку XIX ст.	4/2	Данія Швеція в період «просвітницького абсолютизму» і революційних війн в середині XVIII – на початку XIX ст. Швеція в період «просвітницького абсолютизму» і революційних війн в середині XVIII – на початку XIX ст.	Індивідуальні завдання. Обговорення
9	Північна Європа в 1815-1870 рр.	4/0	Промислова революція в країнах Північної Європи. Сіспільно-політичні рухи в Північній Європі. Шлезвіг-голштейнска проблема	
10	Країни Північної Європи в останній третині XIX – початку XX ст.	2/2	Особливості розвитку країн Північної Європи. Данія. Швеція-Норвегія (до 1905 р) Швеція на початку XX ст. Норвегія на початку XX ст. Набуття Ісландією самоврядування. Фінляндія	Індивідуальні завдання. Обговорення
11	Країни Північної Європи у першій половині XX ст.	2/0	Скандинавський регіон на початку XX ст. Північна Європа і Перша світова війна. Скандинавські країни в міжвоєнний період і роки Другої світової війни.	
12	Країни Північної Європи після Другої світової війни.	2/2	Соціально-економічна ситуація. Соціально-політична ситуація. Зовнішньополітична орієнтація північноєвропейських країн. План Маршалла.	Індивідуальні завдання. Обговорення
13	Економічне і соціально-політичне становище країн Північної Європи в другій половині XX ст.	2/0	Економічне становище країн Північної Європи в другій половині XX ст. Соціально-політичне становище країн Північної Європи в другій половині XX ст.	
14	«Шведська модель». Зовнішня політика країн Північної Європи.	2/2	«Шведська модель». Зовнішня політика країн Північної Європи	Індивідуальні завдання. Обговорення

Рекомендована література

Основна література:

1. Вейбуль Й. Коротка історія Швеції / Й. Вейбуль. – Треллеборг: Скуге Буктрукері АБ, 1998. – 163 с. – ISBN 91-520-0504-6 (видання на chtyvo.org.ua[Архівовано 11 липня 2021 у Wayback Machine.])

2. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002 роки: Навчальний посібник/ В. П. Газін, С. А. Копилов. – К.: Либідь, 2004. – 624 с. Дейвіс Норман Європа. Історія/ Н. Девіс. – К.: «Основа», 2004. – 624 с.
3. *Геделунд Л. Н.* Історія Данії / Л.Н. *Геделунд*. - Спб.; М.: Издание т-ва М. О. Вольф, 1907. - 271 с.
4. *Дейвіс Н.* Європа. Історія / Н. *Дейвіс*. Пер. з англ. П. Тарашука. – К.: Основи, 2006. —1464 с.
5. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002) / О. П. Іваницька. – Вінниця: ФОЛАНТ, 2003. – 560с.
6. *Кан А. С.* Історія Скандинавських стран (Данія, Норвегія, Швеція) / А.С. Кан. - М., 1972; изд 2-е перер. и доп. - М., 1980. ([Читати он-лайн \[Архівовано 19 грудня 2016 у Wayback Machine.\]](#))
7. *Клиндт-Йенсен О.* Данія до викінгов / О. *Клиндт-Йенсен* [[Архівовано 4 липня 2019 у Wayback Machine.](#)]. — СПб.: Евразия, 2003. — ISBN 5-8071-0119-7
8. Мейнандер Г. Історія Фінляндії. Лінії, структури, переломні / Г. Мейнандер. - Львів: Піраміда, 2009. - 216 с. - Бібліогр.: с. 208-213. - Пер. вид. Finlands historia. Linjer strukturer vändpunkter / Henrik Meinander. - 2006.
9. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV-XXI ст) / Т.В. Орлова. – К.: Вікар, 2008. – 552 с.
10. *Палудан Х. / Х. Палудан, Э. Ульсиг., К. Расмуссен, Г. Бонцеруп, Э. Петерсен, Х. Поульсен, С. Расмуссен.* Історія Данії [[Архівовано 29 листопада 2016 у Wayback Machine.](#)]. — М.: Весь мир, 2007. — ISBN 5-7777-0265-1 ([Читати он-лайн \[Архівовано 23 вересня 2015 у Wayback Machine.\]](#))

Додаткова література:

1. Белоусова К. А. Страны Северной Европы (Финляндия, Швеция, Норвегия, Дания, Исландия) / К.А. Белоусова // Новейшая история стран Европы и Америки XX век. Ч. 3. - М., 2001.
2. Гернер К. Україна і Швеція в історичній перспективі / Р. Гернер, К. Карлсон; пер. з швед. О. Сенюк. - Стокгольм: [б.в.], 1996. - 36 с.: іл.
3. *Гончар Б.М.* Декрет про державну незалежність Фінляндії // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Б.М. Гончар /Редкол.:Л.В.Губерський (голова) та ін.— К: Знання України, 2004 — Т.1— 760 с. ISBN 966-316-039-X
4. *Кривоно Р.А.* Швеція. / Р.А. Кривоно // Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор 1-го тому А.Г. Бульвінський // Країни світу і Україна: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова) та ін. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: Вид-во «Фенікс», 2017, с. 188-208. ISBN 978-966-136-473-7 ([читати онлайн \[Архівовано 11 липня 2021 у Wayback Machine.\]](#))
5. Україна - Швеція: на перехрестях історії (XVII - XVIII століття): каталог міжнародної виставки: 1 жовтня 2008 р.-30 березня 2009 р., м. Київ / Національний музей історії України; уклад. та наук. ред. Ю. К. Савчук; фото А. Гаврилов [та ін.]. - К.: Такі справи, 2008. - 224 с.: іл.

6. Щуц Б. Поняття демократії в Швеції /Ю. Щуц: Шведський інститут, 1996. - 4 с. - (Швеція сьогодні).
7. Юссіла О. Від Великого Князівства до сучасної держави: Політична історія Фінляндії від 1809 року О. Юссіла та ін. / пер.з фін. М. Гаутала, В. Пилипенко; ред. пер. К. Тищенко. - К.: Унісерв, 2002. - 407 с.
8. Derry T. K. A History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland / T. K. Derry. - Minneapolis: University of Minnesota Press, 1979. ISBN 0-8166-3799-7).
9. Harm G. Schröter: Geschichte Skandinaviens / G. Harm. Beck Verlag München 2007, ISBN 978-3-406-53622-9.
10. Patric S. Scandinavia and the great powers 1890—1940 / S. Patric. - Cambridge University Press, 2002.
11. Suchoples J. (Hrsg.): Skandinavien, Polen und die Länder der östlichen Ostsee: Vergangenheit, Gegenwart, Zukunft. Wydawn. Uniw. Wrocławskiego, Breslau 2005, ISBN 83-229-2637-5.

Електронне джерело. – Режим доступу :

1. <http://tyzhden.ua/History>
2. www.krytyka.kiev.ua
5. [www.twirpx.com/files/historic/ukraine/ancient history/](http://www.twirpx.com/files/historic/ukraine/ancient%20history/)
6. www.academia.edu/.

Інформаційні ресурси.

1. Бібліотека Гумер - гуманітарні науки. Режим доступу: <http://www.gumer.info>
2. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
3. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
4. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle2.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Дейвіс Н. Європа. Історія / Н. Дейвіс. Пер. з англ. П. Тарашука. – К.: Основи, 2006. —1464 с.
2. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2002 роки: Навчальний посібник/ В. П. Газін, С. А. Копилов. – К.: Либідь, 2004. – 624 с. Дейвіс Норман Європа. Історія/ Н. Дейвіс. – К.: «Основа», 2004. – 624 с.
3. Орлова Т.В. Історія сучасного світу (XV-XXI ст) / Т.В. Орлова. – К.: Вікар, 2008. – 552 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання аспірант може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	30	-

Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	-
Індивідуальна робота	20	-
Іспит (тест)	50	-
Разом	100	-

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів засобами: – за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час

занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.